

Συνέδριο URBANGUARD: Χαιρετισμός Διευθυντή
Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως
Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο Λευκωσίας, 7 Δεκεμβρίου 2006

Η Ευρωπαϊκή Διάσταση της Πολεοδομίας-Χωροταξίας στην Κύπρο

Με την ολοκλήρωση του Έργου URBANGUARD, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως αποκτά ένα αξιόλογο εργαλείο ανάλυσης των πολεοδομικών και χωροταξικών δεδομένων της Κύπρου σε σχέση με τη βιωσιμότητα της πορείας ανάπτυξης που ακολουθείται. Το εργαλείο URBANGUARD είναι σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα των ευρωπαϊκών εμπειριών του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, που ξεκίνησαν αρκετά χρόνια πριν, με συμμετοχή σε θεσμούς του Συμβουλίου της Ευρώπης, και έχουν κατά την τελευταία διετία πολλαπλασιαστεί, λόγω της ένταξης της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως πλήρους μέλους. Επιτρέψτε μου λοιπόν να επιχειρήσω μια σύντομη παρουσίαση της εμπλοκής του Τμήματος στα ευρωπαϊκά πολεοδομικά και χωροταξικά δρώμενα.

Από το 2004, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως εκπροσωπεί την Κύπρο στα ακόλουθα σώματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης:

Θέματα Πολεοδομικής Πολιτικής και Εδαφικής Συνοχής: Με την περίληψη στο προτεινόμενο ευρωπαϊκό σύνταγμα του όρου «εδαφική συνοχή», επιπρόσθετα των αναφορών σε οικονομική και κοινωνική συνοχή, αναπτύσσεται σταδιακά ένα νέο ευρωπαϊκό κεκτημένο σε πολεοδομικά και χωροταξικά θέματα, που περιλαμβάνει τόσο διακηρύξεις και προτάσεις, όπως το «Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινοτικού Χώρου», όσο και συγκεκριμένες δράσεις και πολιτικές, όπως η δημιουργία δικτύων ανταλλαγής γνώσεων για πολεοδομικά θέματα. Στις συζητήσεις που διαμορφώνονται γύρω από τα θέματα πολεοδομικής πολιτικής και εδαφικής συνοχής υπό τον συντονισμό

της χώρας-μέλους που ασκεί την εκάστοτε Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της λεγόμενης ομάδας των επερχόμενων Προεδριών, οι απόψεις και εμπειρίες της Κύπρου συμβάλλουν στη διαμόρφωση της κοινής ευρωπαϊκής πολιτικής μέσα από τη συμμετοχή του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως. Η Ολλανδική Προεδρία κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2004 ασχολήθηκε κυρίως με την ενσωμάτωση της έννοιας της εδαφικής συνοχής στο κοινοτικό κεκτημένο με τη διακήρυξη των αρμόδιων Υπουργών στο Rotterdam και τη δημιουργία του Ευρωπαϊκού Δικτύου Γνώσης για θέματα Αστικού Χώρου (EUKN), στο οποίο η Κύπρος συμμετέχει. Κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2005 η Προεδρία ασκήθηκε από το Ηνωμένο Βασίλειο, από το οποίο προωθήθηκε η ιδέα της ανάπτυξης «βιώσιμων κοινοτήτων» κατά την άτυπη υπουργική διάσκεψη των Υπουργών στο Bristol και ανακοινώθηκε η δημιουργία ακαδημίας στο Leeds για κατάρτιση των εμπλεκόμενων σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως συμμετέχει στις σχετικές εξελίξεις. Κατά τη διάρκεια του 2006, οι Προεδρίες της Αυστρίας και της Φινλανδίας έχουν προωθήσει τη διαβούλευση μεταξύ των κρατών μελών σε σχέση με τους «Εδαφικούς Στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης» και το έγγραφο «Εδαφική Κατάσταση και Προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης,» τα οποία θα ολοκληρωθούν και θα υιοθετηθούν από τους αρμόδιους Υπουργούς κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Προεδρίας στη Λειψία, κατά το πρώτο εξάμηνο του 2007. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως συμμετείχε ενεργά στον διάλογο για το θέμα και, σε συνεννόηση με το Γραφείο Προγραμματισμού, εξέφρασε απόψεις για την Κύπρο ως μικρό νησιώτικο μεσογειακό νέο κράτος-μέλος.

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Γνώσης για τον Αστικό Χώρο (EUKN): Κατά την άτυπη διάσκεψη των υπουργών που έχουν αρμοδιότητα σε θέματα πολεοδομίας στο Rotterdam της Ολλανδίας τον Νοέμβριο 2004, αποφασίστηκε, μεταξύ άλλων, η δημιουργία Ευρωπαϊκού δικτύου γνώσης για θέματα αστικού χώρου. Στη σχετική πιλοτική

δράση συμμετέχουν 15 κράτη-μέλη, μεταξύ των οποίων και η Κύπρος, καθώς και πανευρωπαϊκοί οργανισμοί, ενώ η ολλανδική κυβέρνηση παρέχει διοικητική υποστήριξη στη γραμματεία του δικτύου, που εδρεύει στη Χάγη. Κύριος στόχος του δικτύου είναι η συλλογή, πιστοποίηση και δημοσίευση στο διαδίκτυο μελετών έρευνας, πρακτικής και πολιτικής που αφορούν πολεοδομικά θέματα. Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως συμμετείχε στις εργασίες του δικτύου, προμηθεύοντας το δίκτυο με πάνω από δεκαπέντε κυπριακές μελέτες και παρέχοντας όλα τα στοιχεία και πληροφορίες που συμφωνήθηκε να αποσταλούν για αυτές στη γραμματεία. Η ιστοσελίδα εγκαινιάστηκε τον Οκτώβριο του 2005 με δυνατότητα ανεύρεσης εγγράφων που έχουν καταχωρηθεί κατά θεματική ενότητα ή χώρα προέλευσης κλπ. Η Κύπρος εκπροσωπείται με δικό της δικτυακό τόπο, όπου παρέχονται, μεταξύ άλλων, πληροφορίες για το πολεοδομικό της σύστημα.

Υποεπιτροπή για τη Χωρική και Πολεοδομική Ανάπτυξη: Η Υποεπιτροπή για τη Χωρική και Πολεοδομική Ανάπτυξη, καθορίστηκε από την Επιτροπή για την Ανάπτυξη και Σύγκλιση των Περιφερειών, στην οποία την Κύπρο εκπροσωπεί το Γραφείο Προγραμματισμού. Κύριος ρόλος της Υποεπιτροπής αυτής είναι να παρέχει πληροφόρηση για θέματα χωροταξίας και πολεοδομίας, ώστε να υποβοηθείται η λήψη αποφάσεων σε σχέση με την κατανομή κοινοτικών πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία. Οι συνεδρίες της Υποεπιτροπής διοργανώνονται από τη Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Χωρικού Σχεδιασμού (ESPON): Το Πρόγραμμα ESPON δημιουργήθηκε με κύριους στόχους, αφ' ενός τη διεξαγωγή μελετών για την παροχή στοιχείων με τα οποία να υποβοηθείται και να τεκμηριώνεται η λήψη αποφάσεων σε σχέση με την κατανομή κοινοτικών πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία, και αφ'

ετέρου τη δημιουργία δικτύων ανταλλαγής πληροφοριών και εμπειριών για θέματα χωροταξικού σχεδιασμού μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το Πρόγραμμα ESPON 2006 αποτελεί Κοινοτική Πρωτοβουλία του πλαισίου διακρατικής συνεργασίας INTERREG III, η οποία θα συνεχιστεί ως ESPON 2 κατά τη νέα προγραμματική περίοδο 2007-2013, και σ' αυτό συμμετέχουν όλες οι χώρες μέλη της ΕΕ, μέσα από σχετική Επιτροπή Παρακολούθησης. Αρμοδιότητες της Επιτροπής αυτής είναι η έγκριση των δραστηριοτήτων της Συντονιστικής Μονάδας του Προγράμματος, που εδρεύει στο Λουξεμβούργο, καθώς και η προβολή των θέσεων των κρατών μελών σε σχέση με τις μελέτες του Προγράμματος.

Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως συνεχίζει βέβαια να εκπροσωπεί την Κύπρο στο Συμβούλιο της Ευρώπης για τα ακόλουθα θέματα:

Χωροταξικός Σχεδιασμός (Διάσκεψη Υπουργών για θέματα Πολεοδομίας-Χωροταξίας, CEMAT): Η Κύπρος συμμετέχει ενεργά στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη των Υπουργών αρμόδιων για θέματα Πολεοδομίας-Χωροταξίας CEMAT, μέσα από το Συμβούλιο της Ευρώπης, στα μέλη του οποίου περιλαμβάνονται όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξιόλογο έγγραφο αναφοράς της CEMAT αποτελούν οι «Κατευθυντήριες Αρχές για τη Βιώσιμη Χωρική Ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου» (Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent). Συναντήσεις πραγματοποιούνται τόσο σε επίπεδο ανώτερων αξιωματούχων όσο και σε επίπεδο Υπουργών.

Αρχιτεκτονική Κληρονομιά (Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς, CD-PAT): Αφορά κυρίως την προστασία, διατήρηση και προβολή παραδοσιακών και ιστορικών κτιρίων και οικισμών. Διοργανώνει επίσης τις Ευρωπαϊκές Ημέρες Κληρονομιάς, ετήσιο θεσμό εκδηλώσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενημέρωση των πολιτών σε θέματα κληρονομιάς. Για

θέματα μηχανογράφησης των δεδομένων της κληρονομιάς της κάθε χώρας και την παρουσίασή τους στο διαδίκτυο, η Κύπρος συμμετέχει επίσης στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Κληρονομιάς HEREIN.

Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο: Η Κύπρος επικύρωσε με σχετικό Νόμο την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο, η οποία έχει τεθεί σε εφαρμογή στη χώρα μας την 1^η Οκτωβρίου 2006. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο στηρίζεται στους τρεις βασικούς άξονες της προστασίας, διαχείρισης και σχεδιασμού των τοπίων. Για το θέμα αυτό η Κύπρος συμμετέχει επίσης στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Ξηρολιθοδομής REPS μέσα στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας INTERREG III/C της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το δίκτυο αποτελεί συνεργασία για τη μελέτη, προστασία, διαχείριση και ανάδειξη των κατασκευών με ξερολιθιά.

Πέρα από τα προαναφερόμενα, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως συμμετέχει και σε άλλους ευρωπαϊκούς θεσμούς, όπως:

Στεγαστική Πολιτική – Ανθρώπινοι Οικισμοί: Στα πλαίσια της αποστολής του, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως έχει αρμοδιότητα για τη στεγαστική πολιτική της Κύπρου και εκπροσωπεί την χώρα στην Επιτροπή Ανθρώπινων Οικισμών της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, καθώς και στην Ευρωπαϊκή Διάσκεψη Υπουργών χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αρμόδιων για θέματα Στέγασης, που ασχολούνται με ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως την παρακολούθηση των εξελίξεων σε στεγαστικά θέματα, την ετοιμασία μελετών για την επίλυση στεγαστικών προβλημάτων και τον καθορισμό πολιτικής και μηχανισμών για βελτίωση των συνθηκών στις οικιστικές περιοχές.

Ευρωπαϊκά Προγράμματα: Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως συμμετέχει ή προωθεί διάφορα Προγράμματα της ΕΕ, τα οποία έχουν συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, έτσι ώστε με την ολοκλήρωση

ορισμένων από αυτά να αναλαμβάνονται ήδη νέες πρωτοβουλίες. Την τρέχουσα περίοδο για παράδειγμα, το Τμήμα συμμετέχει στην Ευρωπαϊκή Δράση COST C16 (το Πρόγραμμα COST υλοποιείται από τη Γενική Διεύθυνση Έρευνας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής), με θέμα τη βελτίωση των προδιαγραφών για τα κελύφη των κτιρίων τόσο σε σχέση με την εξοικονόμηση ενέργειας όσο και από αισθητική/ δομική άποψη. Το Τμήμα συμμετέχει επίσης στο Πρόγραμμα EUROMED Heritage III (συνεργασία Μεσογειακών χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης με Μεσογειακές χώρες της Βορείου Αφρικής και Εγγύς Ανατολής), με τη δράση REHABIMED, που αφορά τη μεθοδολογία και πρακτική διατήρησης οικισμών, με πιλοτική εφαρμογή στα Λεύκαρα, σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων και 15 χώρες της Μεσογείου. Πιο πρόσφατα, το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, σε συνεργασία με φορείς της Ελλάδας, Ιταλίας και Μάλτας και με παρατηρητή την Τουρκία, συμμετέχει στο Σχέδιο ARCHIMED/ SEMSON, που στόχο έχει τη δημιουργία χωροταξικού παρατηρητηρίου για τη νοτιοανατολική Ευρώπη.

Τέλος, θα ήθελα να καταλήξω λέγοντας ότι Το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως έχει προωθήσει την εκπόνηση δύο έργων που αφορούν την Κύπρο στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος LIFE (χρηματοδοτικό μέσο της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής). Το πρώτο από αυτά, CYCLE NETWORKS, αφορά τον σχεδιασμό δικτύων ποδηλατοδρόμων στις αστικές περιοχές και ολοκληρώθηκε το , με στόχο να προωθείται σταδιακά η υλοποίησή του. Το δεύτερο Σχέδιο, με τίτλο URBANGUARD, αφορά την ενσωμάτωση δεικτών βιωσιμότητας στον αστικό χωροταξικό σχεδιασμό και ολοκληρώνεται την περίοδο αυτή με τη συνεργασία της Κύπρου, της Ελλάδας και του Βελγίου.

Ας προχωρήσουμε λοιπόν την παρουσίαση του Έργου URBANGUARD από τους ίδιους τους συντελεστές του.